

Klub učiteľov geografie

**GEOGRAPHY
TEACHER**

Stela Csachová
stela.csachova@upjs.sk

Téma

*Taxonómia učebných
úloh vo vyučovaní
geografie*

Úvod

- prof. Zelina v rozhovore pre RTVS:
 - tie isté domáce úlohy, písomky,
 - žiaci si vyžadujú iné prístupy,
 - rozvíjať študentov viac – vyššie syntetické myslenie
-
- Gavora (2010): “učiteľ počas 1 VH položí 40 – 150 otázok, resp. 2 – 3 otázky za minútu.
 - Karolčík (2012): “učitelia si pri ústnom skúšaní alebo písomnom teste konzervujú svoj zaužívaný spôsob tvorby otázok/úloh.”

Učebná úloha

- je nástrojom riadenia vyučovania
- vyzývajú žiaka k aktívnej činnosti
- uplatňujú sa vo všetkých fázach VH
- tvorí ich učiteľ, príp. nachádza ich v učebnici, pracovných zošitoch
- Úlohy (po formálnej a obsahovej stránke) musia byť jasné, logické, štylisticky správne
- kladením „dobrých“ úloh sú učitelia schopní rozvíjať myšlienky žiakov
- učiteľ nimi dáva najavo, čo je podľa neho vo vzdelávaní daného predmetu dôležité.

Učebná úloha

- pre prácu učiteľa to znamená, že je potrebná ich **dôkladná príprava**
 - **úlohy sa kvalitatívne líšia** - od najjednoduchších (spojených so zapamätaním) až po zložitejšie vyžadujúce tvorivé riešenia.
 - príprava učebných úloh by mala byť systematická, nie živelná.
-
- Online publikácia:
 - ŘEZNÍČKOVÁ, D., MATĚJČEK, 2014. *Úlohy ve výuce geografie*. Praha: Nakladatelství P3K. ISBN 978-80-87343-46-3
 - CSACHOVÁ, S. 2016. Taxonómia učebných úloh vo vyučovaní geografie. *Geografia*, 1, s. 9-14.

Každá učebná úloha má:

- formu,
- obsah,
- spôsob riešenia,
- náročnosť na myšlienkové operácie,
- didaktická funkciu.

Bloomova taxonómia kognitívnych cieľov (1956)

- **Nižšie kognitívne procesy**
- *Zapamätanie*
- *Porozumenie*
- *Aplikácia*
- **Vyššie kognitívne procesy**
- *Analýza*
- *Syntéza*
- *Hodnotenie*
- Prehľad AKTÍVNYCH SLOVIES k jednotlivým úrovniam Bloomovej taxonómie k výučbe geografie – je ich veľa, opakujú sa a môže to spôsobiť nejasnosti.

Anderson a Krathwohl (2002)

Revidovaná dvojdimenzionálna Bloomova taxonómia (Anderson a Krathwohl, 2001):

			Dimenzia kognitívnych procesov					
			1	2	3	4	5	6
			Poznať, vedieť	Porozumieť	Aplikovať	Analyzovať	Hodnotiť	Tvoriť
Dimenzia vedomostí	A	Faktické vedomosti						
	B	Konceptuálne vedomosti						
	C	Procedurálne vedomosti						
	D	Metakognitívne vedomosti						

Využitie vo vyučovaní

- poskytuje učiteľovi návod, keď uvažuje:
 - ako postaviť cieľ VH
 - ako postaviť otázku / úlohu,
 - ako vysvetliť učivo,
 - aby nerozvíjal u študentov len pamäť, ale aj ostatné poznávacie funkcie.
- napomáha učiteľovi pri zostavovaní testov, ktoré prevažne preverujú faktické vedomosti.
- poskytuje učiteľovi dobrý zdroj na formuláciu, štrukturovanie otázok podľa jednotlivých kognitívnych úrovní.
- za nedostatok sa považuje, že rieši len kognitívnu oblasť, pričom afektívnu a psychomotorickú vynecháva.

Zapamätanie

Zapamätať si – uložiť a vybaviť si poznatky/vedomosti z dlhodobej pamäti

1.1. Poznávať a rozpoznávať	identifikovať
1.2. Vybavovať si	znovu si vybaviť

Slovesá – definovať, lokalizovať, pomenovať, zopakovať, ukázať na mape, prerozprávať, vybrať, vymenovať...

Porozumenie

Porozumieť – skonštruovať význam na základe získaných informácií vrátane ich ústneho, písomného alebo grafického vyjadrenia

2.1. Interpretovať	vysvetľovať, parafrázovať, reprezentovať, prekladať
2.2. Uviesť príklad	ilustrovať, inštalovať
2.3. Klasifikovať	kategorizovať, podradovať
2.4. Sumarizovať	abstrahovať, generalizovať
2.5. Usudzovať	vyvodzovať závery, predpovedať
2.6. Porovnávať	rozlišovať, porovnávať, pripájať
2.7. Vysvetľovať	konštruovať modely

slovesá – vyjadriť vlastnými slovami, zdôvodniť,
objasniť, odvodiť, graficky znázorniť, zostaviť schémy,
uviesť vlastné príklady,, vystihnúť hlavné myšlienky,
vysvetliť, skontrolovať správnosť, zovšeobecniť...

Aplikácia

Aplikovať – použiť postup alebo štruktúru v rôznych situáciách

3.1. Vykonávať	predviesť
3.2. Zavádzať (implementovať)	použiť

slovesá – navrhnuť riešenia, použiť metódu, porovnať, preukázať platnosť zákonitostí, previesť výskum, zostaviť tabuľku, zostrojiť graf, uplatniť postup, uviesť vhodné príklady, vyhodnotiť dáta, vyhodnotiť informácie na kartografickom podklade...

Analýza

4. Analyzovať – rozložiť materiál na časti a určiť, aký je vzájomný vzťah častí a v akom sú vzťahu k celkovej štruktúre alebo účelu

4.1. Rozlišovať

vyčleňovať, rozlišovať, zameriavať sa, oddeliť

4.2. Usporiadať

hľadať súlad, integrovať, vytvárať schémy, štruktúrovať

4.3. Prisudzovať

odhaľovať

Slovesá – podľa tabuľky/mapy charakterizovať, čítať grafy, mapy..., podľa mapy určiť, rozlíšiť, charakteristika vzťahov na obrázku...

Hodnotenie

5. Hodnotiť – posúdiť podľa daných kritérií a štandardov

5.1. Kontrolovať	koordinovať, zisťovať, monitorovať, testovať
5.2. Kritizovať	posudzovať

slovesá – diskutovať, geograficky vyhodnotiť, klasifikovať, napísať referát, navrhnuť riešenia, zhrnúť, uviesť klady a zápory, vyvodiť všeobecné závery...

Tvorba

Tvoriť – vytvárať nové vnútorné súdržné celky z jednotlivých prvkov, zreorganizovať prvky do nového znaku alebo štruktúry

6.1. Vytvárať	vytvoriť hypotézy
6.2. Plánovať	navrhovať
6.3. Tvoriť	konštruovať

Slovesá – diskutovať, komplexne charakterizovať, obhájiť, oceniť, oponovať, porovnať, posúdiť, previesť kritiku, recenzovať, uviesť klady a zápory, zdôvodniť, zhodnotiť, spracovať posudok...

Príklad - kontinenty

zvyšovanie kognitívnej úrovne ▲	kognitívna úroveň	príklad úlohy
	zapamätanie	<i>Koľko kontinentov je na svete? Vymenuj ich.</i>
	porozumenie	<i>Zorad' kontinenty podľa ich veľkosti, začni najväčším.</i>
	aplikácia	<i>Rozdeľ kontinenty do dvoch skupín, podľa toho, či sa nachádzajú na východnej a západnej pologuli.</i>
	analýza	<i>Porovnaj podnebie v Európe a Afrike.</i>
	hodnotenie	<i>Ktorý kontinent by si chcel navštíviť a prečo? Zorad' kontinenty podľa svojich preferencií a uveď dôvody, prečo si ich takto zoradil.</i>
	tvorba	<i>Ak by vo svete existoval ešte jeden kontinent, ako by si ho nazval? Do úvahy je potrebné zobrať existujúce názvoslovie kontinentov a svetadielov.</i>

Príklad – Európska únia

	kognitívna úroveň	príklad úlohy
zvyšovanie kognitívnej úrovne ▲	zapamätanie	Uvedte, v ktorom roku bolo v rámci rozširovania EÚ prijatých najviac štátov.
	porozumenie	Uvedte príklady štátov Európy, ktoré nie sú členmi EÚ.
	aplikácia	V mape vyfarbi štáty, ktoré majú spoločné 2 znaky: sú členmi Európskej únie a štátnym zriadením sú kráľovstvá.
	analýza	Pomenujte výhody, ktoré prináša členstvo v Európskej únii pre Slovensko.
	hodnotenie	Aký vplyv na obyvateľov Veľkej Británie bude mať jej odchod z EÚ (tzv. Brexit)?
	tvorba	Aké udalosti spoločensko-politického charakteru ohrozujú stabilitu Európskej únie? Aké opatrenia by mohli v súčasnosti posilniť stabilitu Európskej únie?

Príklady otázok z geografie

- **Európska únia**
- 1. Uved'te, v ktorom roku vstúpila Slovenská republika do Európskej únie.
- Kategória
- 2. Uved'te pravdivosť výroku. Pamiatky historických udalostí Waterloo, Trója a Hadriánov val sa nachádzajú na území štátov, ktoré sú členmi Európskej únie (rok 2016).
- Kategória

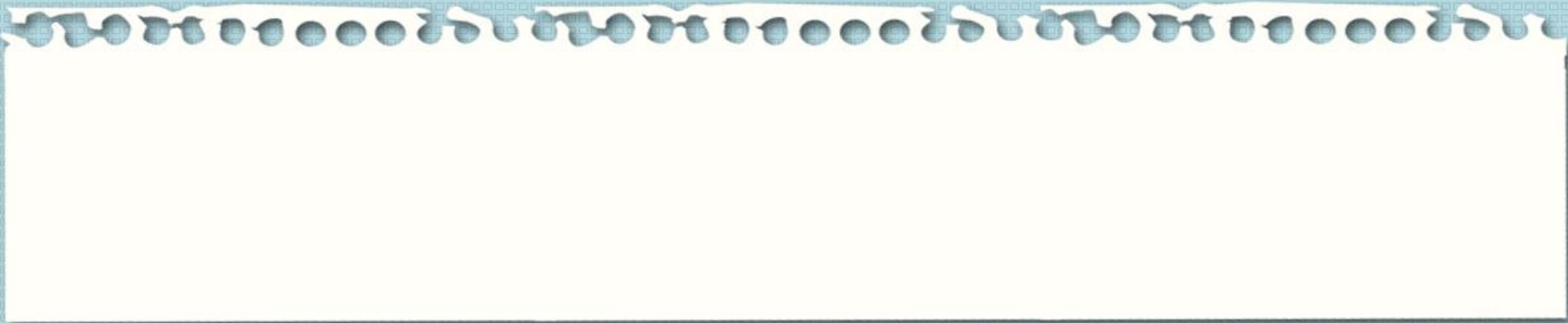
Mestá SR

Uvedené mestá zoradíte podľa času východu Slnka. Začnite mestom, v ktorom Slnko vychádza najskôr.

- Levoča, Kežmarok, Rožňava, Rimavská Sobota
- Kategória

Revidovaný Bloom

Dimenzia vedomostí	Dimenzia kognitívnych procesov					
	1. Zapamätať si	2. Porozumieť	3. Aplikovať	4. Analyzovať	5. Hodnotiť	6. Tvoriť
F. Faktické vedomosti	vymenovať, uviesť	stručne vyjadriť, zhrnúť	roztriediť, klasifikovať	usporiadať	zatriediť, vybrať	kombinovať
K. Konceptuálne vedomosti	identifikovať, opísať	interpretovať, rozoznať	experimentovať	vysvetliť, porovnať	odhadnúť, určiť	plánovať, načrtnúť
P. Procedurálne vedomosti	usporiadať	predpokladať	vypočítať, riešiť	rozlišovať, znázorniť	vyvodiť, usúdiť	vytvoriť, poskladať, navrhnúť
M. Metakognitívne vedomosti	použiť	spracovať	skonštruovať	vytvoriť	vyjadriť, vykonať	aktualizovať, zdokonaľiť

Ďakujem Vám za
pozornosť.